

Kutseühinguline ajakiri

Eesti raudteelaste kesk-
ühingu väljaanne.

Tellimise hind:

Aastas postiga . . . Kr. 2—
Poolaastas . . . . . „ 1.—

Üksiknumber
15 senti.

Ilmub 1–2 kord kuus.

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, raudteelaodes, riigi- ja omavalitsusteenijate organisatsioonide ja nende osakondade juhatuste juures, kõigis postikontorites ja lehetellimiskohtil.

Toimetus ja talitus:

Tallinna, Tehnika t. 16-e. Telefon. Balti Keskaam 221.

Kuulutuste hinnad:

Terve lehekülge	Kr. 30.—
Pool lehekülge	„ 15.—
Veerand	„ 7,50
Käheksandik	„ 4.—
Tekstis 50 prots. kallim.	

Nr. 3

31. märtsil 1930 a.

VII aastakäik

SISU: Uued riigiteenistuse seaduse § 42 kohaldamise juhtnöörid. — Raudteelaste VII üleriiklik kongress Tallinnas. — Muljed VII üleriiklikult kongressilt. — 20% — Riigiteenistuse Tallinna Ühingu peakoosolekust. — Sündivuse vähenemine ja ametnikud. — Ametiühingulise liikumise põhimõtted ja printsüübid. — Rootsi riigiteenistussõigusest. — Riigiteenijate palgavõitlus Prantsusmaal. — Kroonika.

Uued riigiteenistuse seaduse § 42 kohaldamise juhtnöörid.

Vabariigi valitsuse poolt on 8. märtsil s. a. kinnitatud ja R. T. № 21 s. a. avaldatud uued Riigiteenistusseaduse § 42 kohaldamise juhtnöörid, mis seega 18. skp. maksuma hakkasid. Ilma et lõpulikult oma seisukohta nende juhtnööride kohta väljendada, püüame lühidalt märkida, milles nad senistest juhtnööridest erinevad.

Enamjagu muudatusi on õieti redaktionilist laadi, püüavad juhtnööre õigekeelsemaiks muuta. Selliseid muudatusi leidub pea igas lauses. On aga ka mõned sisulised muudatused. Viimastest on tähtsamad järgmised.

§ 1 p. b. Seniste juhtnööride järgi võis § 42 kohaldada, kui riigiteenija teenistuslikus tegevuses avalikuks tulevad korratused, mis oma tähtsuse või sagedusega tõendavad, et nendes süüdlane riigiteenija on lausa hooletu oma teenistuskohuste täitmisel või meelega täidab oma ülesan-

deid puudulikult (saboteerib). Uute juhtnööride järgi ei nõuta enam mitut korratust, vaid aitab juba ühestki, kuna on tarvitatud ainsusevormi. Edasi on asetatud senistes juhtnöörides toodud süüteo kirjeldus „on lausa hooletu“ või „meelega täidab oma ülesandeid puudulikult (saboteerib)“, üldisema mõistega „edasi jäämine teenistusse on riigihuvidele kahjulik“. Kahtlemata võimaldab uus redaktion laialdasema tõlgituse, sest hea tahtmisega võib paljudki riigihuvidele kahjulikuks tembeldada.

§ 4. Sellesse paragrahvi on võetud uus määrus, mis nõuab, et küsimislehest, millega vabastamiseks ette pandavalt seletust nõutakse, peab olema näha, et seletuse nõudmine sünnib küsitatava vabastamise otstarbel Riigiteenistusseaduse § 42 põhjal. See määrus on kahtlemata riigiteenijate kasuks, sest küsitaval pole enam mingit kahtlust, milleks seletust nõutakse

ja ta võib vastavalt küsimise eesmärgile ka vastused anda. Senine kord selleks täit selgust ei pakkunud.

§ 5. Uute juhtnööride järgi esitatakse vabastamissetpanekud vabariigi valitsusele kohtu- ja siseministri kaudu, kuna seni need enne valitsusele ja alles sealt kohtuministrile saadeti.

Need on tähtsamad uute juhtnööridega maksma pandud muudatused. Peab aga tähendama, et seniseid kogemusi arvesse võttes, kogu neil juhtnöörel suurt sisulist väärtust pole, kuna neist kinni ei peeta ja kohtuteel sundida ei saa neist kinni pidama. Sellepärast on neil rohkem dekoratiivne kui sisuline väärtus.

Raudteelaste VII üleriiklik kongress Tallinnas.

Raudteelaste järjekorraline kongress peeti k. aastal 3. ja 4. märtsil. Kongressil olid esitatud 14 raudteelaste kutseorganisatsiooni 94 saadikuga.

Käesolevas numbris piirdume kongressi poolt vastuvõetud otsuste ja valimiste tulemuste avaldamisega.

Kongressi esimese koosoleku avas Keskühingu esimees hr. Melenčuk 3. III. kl. 10.20 tervituskõnega.

Avamisele järgnesid tervitused sotsiaalministri, raudteevalitsuse ja mitmesuguste kutseorganisatsioonide poolt.

Kongressi juhatusse valiti: juhatajaks hra Melenčuk, abideks hrad Tats, Pirn; sekretäriks — hra Rutnik, abideks hrad Lipinski, Laks. Mandaatkomisjoni valiti hrad Liiv, Kruise, P. Simson.

Keskühingu tegevuse ja kassa-aruanded ja keskühingu ajakirja „Side“ aruanne 1929. a. eest võetakse vastu juhatusel poolt esitatud kujul.

Päevakorra läbivaatamise järjekorras võetakse vastu kongressi poolt alljärgnevad otsused.

1. Keskühingu 1930. a. maksude ja nende tasumise korra määramine.

Otsustatakse Keskühingule 1930. a. peale liikmemaksuks määrata 1 kroon liikme pealt, ning sisseastumismaksuks 7 kr. 50 s. Liikmemaks tasuda: liikmete tegeliku arvu pealt: 50% kolme kuu jooksul kongressi päevast arvates ja 50% järgneva kolme kuu kestel.

2. Keskühingu ja ajakirja „Side“ 1930. a. eelarvete kinnitamise kohta.

a) Kongress kinnitab keskühingu 1930. a. eelarve keskühingu juhatusel ettepanud kujul, tasakaalustatult kr. 1.580.— suuruses.

b) Kongress kinnitab ajakirja „Side“ 1930. a. eelarve tasakaalustatult kr. 1.940.— suuruses.

3. Õiguslik kord.

I. Töö ja puhkeaeeg. „Puhkus tuleb võimaldada kõigile teenijaile nii kui see riigiteenistuseadusega kindlustatud. Teenijaile, kel teenistuse iseloom puhkust ei võimalda ilma asetäitja palkamiseta, tuleb puhkuse võimaldamiseks pal-

gata tarvilised asetäitjad. Kuid ka neil juhtudel, kus vähesed krediidid asetäitjate palkamist ei võimalda, peavad asjaomased juhatajad kasutama ka muid käepärast olevaid abinõusid puhkuse täiel määral võimaldamiseks kõigile teenijaile, ilma liigitamata.

Päevatööliste kes vähemalt üks aasta vahetpidamata on teeninud, tuleb võimaldada iga aasta 2 nädalat puhkust.

Puhkus tuleb võimaldada suvekuudel, s. o. 1. maist kuni 15. septembrini.

Neile teenijaile kes töötavad vahetusega aasta ümber ilma ühegi puhkepäevata, tuleb võimaldada iga nädal üks puhkepäev.“

II. Teenijate esitajate osavõtt teenijaskonna puutuvate küsimuste lahendamiseks. „Toetudes vabariigis maksvale demokraatlikule korrale nõuab kongress, et raudteevalitsus võimaldaks Keskühingule osa võtta kõikide nende küsimuste arutamises, mis käivad teenijate õigusliku ja majandusliku korra kohta. Seda õigust tuleb laiendada ka nende juhtumiste peale, kus juurdlust toimetab üksik ametnik.“

III. Teenistusseadus: a) liigitamine, b) vabateenijate olukord, c) eraasutuste ja -isikute arvel peetavate teenijate olukord.

„Raudteelaste VII üleriiklik kongress konstateerib, et riigiteenistusseaduse alusel teostatud raudteeteenijate liigitamine ametnikkudeks, vabapalgalisteks ja ülemääralisteks on asetanud vabapalgalist ja ülemääralist teenijad täiesti kaitseta seisukorda.“

Kongress tunnustab tarvilikuks, et muudetakse ära teenijate liigitamine ametnikkudeks, vabapalgalisteks ja ülemääralisteks; kõik teenijad tuleks tunnustada üheõiguslisteks riigiteenijateks, milleks nõuda riigiteenistuse seaduse muutmist. Kuni selle teostamiseni on tarvilik, et raudteevalitsuse ja vabateenijate-ülemääralistejutiste tööjõudude vahel sõlmitaks vastavad kirjalikud teenistus-lepingud.“

„Ajutised teenijate ametkohad peaks jääma sarnasteks ainult kolmeks kuuks, peale selle aja möödumist tuleks nad viia koosseisu.“

IV. Sisemise korra määrused. „Raudteelaste VII üleriiklik kongress peab vajalikuks, et teenijate ja administratsiooni vahelolev kava teenijate kohused ja õigused täpsemalt fikseeritaks vastava seadusega, määrusega või kollektiivlepinguga. Määruse, seaduse või kollektiivlepingu kava väljatöötamisest osa võtma kutsuda teenijaskonna esindus.“

4. Teenistustasud.

I. Palk. „VII üleriiklik kongress ühineb nõudmisega, mis palgaküsimuse kohta üles sea-

tud riigi- ja omavalitsusteenijate Keskkliidu 1926. aasta IV üleriiklikul erakorralisel kongressil ja 11.27. aastal Tallinnas peetud Balti riikide riigi- ja omavalitsusteenijate II rahvusvahelisel kongressil.

Kongress teeb Keskkühingule ülesandeks jätkata kõige energilisemalt palgavõitlust senikaua, kui need nõudmised teostamist leiavad. Eriti aga tuleb nõutada palgaastmetesse paigutamise parandamist eelseisval koosseisude ümberkorraldamisel vastavalt raudteelaste III ja IV üleriiklikul kongressil vastuvõetud kavale.

II. Perekonna abiraha. „Raudteelaste VII üleriiklik kongress arvesse võttes asjaolu, et senini pole maksma pandud kõrgendatud perekonnaabiraha, mis tõusva elukalliduse juures oleks aidanud lähendada riigiteenijate palkasid elatismiinumile, nõuab, et kõigile riigiteenijatele makstaks nende ülalpidamisel olevate laste pealt 10 krooni kuus abiraha.

Laste pealt on õigus abiraha saada:

a) kuni nad 18 aastat vanaks saavad, ehk kui koolis käivad või ametit õpivad kuni 20 aastaseks saamiseni;

b) vanaduse peale vaatamata kui nad töövõimetud.

Märkus: Riigiraudteede päevatöölilistele, kes välis- ja ehitusnormide järele palka saavat, tuleb anda lasteabiraha samal määral ja alusel kui alalistele päevatöölilistele töökodades.

III. Kilomeetrirahad ja küttepreamiad. a) „VII üleriiklik kongress ühineb IV, V, VI kongressi otsusega, et veduriteenijatele kilomeetri- ja preemiatsud saaks õiglaselt normeeritud.“

b) „Kongress tunnustab tarvilikuks, et vaguni järelevaatajatele saaks makstud vaguni vigade leidmisel vastav preemia.“

IV. Lisatasu kõrgema ameti kohuste täitmise eest asetäitmise puhul. „On osutunud alaliseks nähtuseks, et alam-astmelised teenijad kõrgema-astmelisi kohuseid täidavad vahepalgata, — seda silmas pidades otsustab kongress nõuda, et asetäitmise korral saaks vastav palgavaheeraha välja makstud. Praegu maksvad seadused ja määrused tuleksid sellekohaselt muuta. Kongress teeb Keskkühingu juhatusel ülesandeks astuda selleks vastavaid samme.“

V. Korteriraha ja elumajade ehitamine. a) „Silmas pidades, et enamus teenijaist saab palka alla elatismiinumile ja et ligi 50% riigiteenijaist korteriraha ehk priikorteri juba saab, tuleb arvestades praeguste korterihindadega maksta teenijaile korteriraha 20% palgast, mille normi ka valitsus korterite hindade normeerimisel riigimajades aluseks võtnud. Igal juhtumisel korteriraha ei peaks vähem olema kui 20 krooni kuus.

Riigi Teatajas nr. 76 ülemääraliste koosseisus avaldatud märkus: „korter antakse ainult siis, kui ametkonna juures vastavad ruumid olemas, selle puudusel ei maksta mingit lisatasu“ tuleb kustutada.

Uute elumajade ehitamist jätkata neis kohtades, kus kortereid pole või ainult vähesel määral olemas.

Valitsus peaks soodustama teenijaile oma elumute ehitamist soodsate laenu ja materjali muu-remise tingimuste loomisega.“

b) „Kongress teeb ülesandeks Keskkühingu juhatusel samme astuda selleks, et veduri- ja

rongiteenijad saaks üles võetud raudteekorteri saajate hulka.“

VI. Varustus. Kongressi poolt sai valitud kõneall oleva küsimuse arutlemiseks vastav komisjon — mille protokolli kongress kinnitas järgmiselt:

Jaamateenijate kutseühing: Puldanist vihma-kuub roopaseadajatele. Roopaseadajatele, kes täidavad haakija kohuseid, anda nahkkuub ja 2 paari kindaid ning poolkasuka kandmise tähtaega lühendada ühe aasta võrra. Vedurisaatjatele 1. palgal välja anda täieline roopaseadja varustus. Fõranda koristajatele välja anda kaitsepõlled. Aida töömeestele välja anda nahkindad ja mütsid. Rongiseadajatele ja haakijatele lühendada nahkkuue kandmise aega aasta võrra ja nahkkindaste kandmise aega kuue kuu pealt nelja kuu peale.

Tehniliste jõudude kutseühing: Veojaoskondade jooksva paranduste tööjuhtidele anda nahkkuub. Maamootjatele välistöödel säärega saapad ja vihmakuub inventarina.

Jaamaametnikkude kutseühing: Tehnilise liikumise ametnikkudele — palitu, kuub ja püksid.

Teemeistrite ja hoonete järelevaatajate ühing: Teemeistritele, hoonete järelevaatajatele ja signaalmehaanikutele välja anda: Palit, kuub ja püksid paremast riidest.

Rongiteenijate kutseühing: Palitute kandmise tähtaega lühendada aasta võrra ehk valmistada paremast riidest.

Pagasi ja kaubajaotajatele kaubarongides poolkasukas ja nahkindad.

Reservikorraldajatele välja anda vormiriided. Vedurijuhtide k/ühing: Kuub, püksid ja poolkasukas — vedurijuhtidele.

Veduriteenijate k/ühing: Kuub, püksid ja poolkasukas. Puldan-kindaid välja anda kuus paari aastas.

Tulepesapuhastajatele — poolkasukas, viltsaapad, talimüts ja puldanist kaitseriided. Veemaja masinistidele: viltsaapad, poolkasukas, talimüts ja puldanist kaitseriided. Puhkeruumi valvuritele kaitseriided. Depoo kütjatele — puldanist kaitseriided.

Veomati teenijate k/ühing: Vagunijärelevaatajatele ja vaguniparandajatele — veesaapad, vihmakuub ja villast riidest püksid.

Ehitusameti k/ühing: Remondi-töölilistele — vihmakuub. Ülesõidukoha vahtidele — nahkindad. Poti-, lukuseppadele, korstnapühkijatele, puuseppadele ja seppadele: puldanist kaitseriided.

Ehitusameti tööjuhtide k/ühing: Tööjuhtidele: vihmakuub, puldanist tööriided ja poolkasukas pikemaks teha 15 cm. võrra.

Tehniliste tööde juhtajate k/ühing: Jsk. juhatajale ja abile — palit, kuub ja püksid paremast riidest.

„Kongress nõuab, et varustuse väljaandmisel saaks kinni peetud tähtaegadest ja materjali headus vastaks kandmiseks määratud tähtajale. Ühtlasi nõuab kongress, et teenijaile ei tohiks välja anda vana kantud varustust.“

5. Sotsiaalne kindlustus.

I. Pensionid. a) „VII üleriiklik raudteelaste kongress jääb nõudmiste juurde, et 1) riigi ja omavalitsusteenijate pensioniseaduse § 3 (R. T. nr. 123/124 1924. a.) peaks täiendatama märkusega: „Alalised lisatasuna makstavad kilomeetripreamiad raudtee veduri- ja rongiteeni-

jaile arvatakse pensioni aluseks võetava palgamäära juurde, kuid mitte üle 30% põhipalgast"; 2) riigi- ja omavalitsusteenijate pensioni seaduse muutmise seaduse § 7 (R. T. nr. 149 — 1924. a.) teises lõikes nimetatud vanadusmäär alandatakse 60 aasta pealt 55 aasta peale; 3) pensioni väljamaksmisel peaks arvesse võetama: 1) sõdurina ilmasõjas 8. VII. 1914—6. XII. 1917. a. teenitud aeg, 2) päevatöölisena teenitud aeg."

b) „Kongress teeb keskühingu juhatusele ülesandeks astuda samme selleks, et saaks selgitatud — kas on seadusepärane sotsiaalministeeriumi talitusviis nende teenijate suhtes, kes on pensioni komisjonides tunnustatud töövõime tuiks vanaduse nõrkuse tõttu.“

c) „Pensionii määramisel ja saamisel perekonna liikmete hulka arvata ka vanemad.“

II. Haiguskindlustus. „Raudteelaste VII üleriiklik kongress arutades vabariigi valitsuse poolt riigikogule esitatud riigiteenijate haiguskindlustuse seaduse eelnõud, millega põhjendamatult tahetakse panna 20% arstimisekuludest riigiteenijate eneste kanda, konstateerib, et selle seadusega otsekoheselt halvendatakse riigiteenijaskonna nii-kui-nii rasket majanduslikku olukorda ajal, mil üldine elukallidus näitab tõusvat tendentsi.

Riigi- ja omavalitsusteenijate seisukorra halvendamisele sihitud katse vastu kõige valjemalt protesti avaldades, nõuab kongress kategooriliselt, et arstiabi oleks riigiteenijatele ja nende perekonnaliigetel endiselt tasuta, vaba arstivaliku põhimõttel, ja kutsub kõiki raudteelasi võitlema olukorra halvendamise katse vastu. Samuti nõuab kongress, et haiguskindlustuse seadus peab ühtlane olema niihästi riigi- kui omavalitsusteenijate kohta.“

III. Tervishoidlise sanitaarlise korralduse seisukord. a) „Kongress nõuab, et raudtee-asutiste sanitaar-tervishoidlikule seisukorrale vääriolist tahelepanu pöörataks.

Tervishoiu ameti ambulantsides teenistuses olevate arstide kaudu abiandmist väljaspool harilikku asutiste tööaega nii korraldada, et kiire arstiabi saatmine kindlustatud oleks.

Keskühingu juhatusel kindlalt valvata selle järgi, et arstiabi andmise korraldus tarvilisele kõrgusele viidaks.“

b) „Raudteelaste VII üleriiklik kongress nõuab, et raudteelastele võimaldataks arstiabi saamist vaba arstivaliku põhimõtte alusel, nii kui seda võimaldatakse teistele riigiteenijatele.“

6. Organiseerimise küsimus.

I. Keskühingu ja temasse kuuluvate organisatsioonide tegelaste vabastamine tööst. „Kongress soovibab Keskühingu juhatusele astuda vastavaid samme, et kaks Keskühingu tegelast Keskühingu töökdeks vabastataks ning kutseühingute esimeestele antaks ühingu asjade ajamiseks iga kuu kohta 16 vaba tundi.“

II. Keskühingu struktuur. „Kongress teeb Keskühingu juhatusele ülesandeks võtta lähemale käsitlemisele praeguste organisatsioonide võrgu ümberkorraldamise küsimus.

III. Keskühingu kodukorra kinnitamine. Kongress kinnitab keskühingu kodukorra järgmises redaktsioonis.

EESTI RAUDTEELASTE KESKÜHINGU KODUKORD.

§ 1. Raudteelaste kongressi täidesaatvaks võimudeks ja keskühingu tegevuse juhtivaks organiks on tema juhatuse, kelle ülesandeks on kongressi otsuste täideviimine ja kõigi keskühingu põhikirjas toodud eesmärkide teostamine.

§ 2. Keskühingu juhatuse moodustatakse põhikirja § 22 ettenähtud korras. Ta algab teotsemist eelmise juhatuse kokkukutsel hiljemalt 10-mal päeval peale korralist aasta-kongressi.

§ 3. Keskühingu juhatuse jaotab oma vahel ametid järgmiselt: 1) esimees, 2) sekretär, 3) laekahoidja ja 4) nende abid ning ametita liikmed.

§ 4. Ametite jaotust toimitakse salajase hääletusega. Kui mõni juhatusliige tema peale pandud ametit vastu ei võta, teatatakse sellest asjamesele organisatsioonile.

§ 5. Keskühingu tegevuse laiendamisel või muu tarviduse puhul on juhatusel õigus oma koosseisust valida toimkondi, koosteerides juurde liikmeid ka väljaspoolt.

Juhatus e koosolekud.

§ 6. Juhatus e üldkoosolekuid peetakse vähemalt kord kuus ja need on otsusevõimelised kui osa võtavad vähemalt 1/2 juhatuse liikmeid ja esimees või tema asetäitja.

§ 7. Juhatus e üldkoosolekuil arutatakse kutseühinguid üldiselt puudutavaid küsimusi, kongressile tehtavaid ettepanekuid ja päevakorda ning üldlaadilisi jooksvaid etteulevaid asju.

Keskühingu jooksvaid asju ajab juhatuse presiidium: esimees, sekretär ja laekahoidja.

§ 8. Juhatus e koosolekuid juhatab esimees, protokolli sekretär. Nende äraolekul täidavad nende aset abid.

§ 9. Juhtudel kui mõni juhatusliige koosolekust haiguse või muu põhjuse tõttu ei saa osa võtta, peab ta varakult informeerima vastavat kandidaati, et see koosolekule võiks ilmuda.

§ 10. Kui juhatusliige või kandidaat pole järgimööda kahele koosolekule ilmunud, teatakse sellest vastavale kutseühingule.

§ 11. Juhatus e koosolekuist võivad sõnaõigusega osa võtta kõik keskühingusse kuuluvate kutseorganisatsioonide juhatuste esimehed või nende asetäitjad. Juhatus võib kutsuda oma tööst osa võtma asjatundjaid nii raudteelaste hulgast kui ka väljaspoolt.

§ 12. Sõnasoovija peab sellest koosoleku juhatajale teatama, kes sõna annab ülesantud järjekorras. Väljaspool järjekorda antakse sõna faktilisteks märkusteks, korra kohta ja aruandjale seletuste andmiseks. Samuti on õigus väljaspool järjekorda sõna saada juhatuse ja revisjonikomisjoni liigetel, kellesse arutusel olev asi puutub.

§ 13. Koosolek võib kõnelega piirata või läbirääkimised lõpetada. Ettepanekute tegijad saavad läbirääkimiste lõpul viimase sõna.

§ 14. Koosoleku juhatajal on õigus kõnelejaid peatada kui nad ainest kõrvale kalduvad, märkusi teha ja korrale kutsuda kui korda rikutakse ja haavavaid sõnu tarvitatakse. Kolmekordse hoiatuse järgi võib juhataja kõne all oleva päevakorra punkti arutuse ajaks sõna ära võtta.

Kui liige siis veel korda rikub, võib koosolek salajasel hääletusel otsustada teda koosolekust

väljaheita. Väljaheitmise otsus ühes motiividega teatatakse 3 päeva jooksul vastavale kutseühingule.

§ 15. Hääletamist toimitakse lahtiselt; kui aga keegi juhatusliigetest nõuab kinnist hääletamist, siis peab see teostuma.

§ 16. Otsused teeb juhatus liht-häälteenamusega. Häälte pooleks langemisel on otsustav esimehe hääl.

Märkus: Viimast moodust käsitades peab talitama nii, et harilikult juhataja hääletamisest osa ei võta, ainult sel puhul astudes hääletusel kaastegevusse kui teiste hääletajate häälde pooleks langevad. Seda ei või aga mõista mitte nii, et juhatajal kaks häält on.

Juhatuse presiidium.

§ 17. Juhatuse presiidium käib koos vähemalt kord nädalas ühel ajal, et otsustada kirjavahetuse käiku ja suuremaid jooksvaid küsimusi, mis üksikud juhatusliikmed oma vastutusele ei võta või missugused põhimõttelise iseloomuga.

§ 18. Esimees on otsekoheseks keskküingu esindajaks niivõrt, kui selleks iseäralisi volitusi pole tarvilik.

Tema ülesandeks on: a) juhatada kogu asjaajamist teiste juhatusliigete kaudu; b) valvata selle järele, et kõik asjaajamine sünnib vastavalt põhikirjale, kongressi poolt antud juhtnõuadele ja kodukorrale; d) valvata keskküingu liigete, kutseorganisatsioonide tegevuse järgi, et need keskküingu põhikirjast kõrvale ei kalduks; e) panna ette juhatusle täideviimiseks kongressi poolt vastuvõetud otsused; g) kutsub kokku enese äranägemise ehk 3 juhatusliikme nõudel juhatusse erakorralised koosolekud, teatades kutsetes koosoleku päevakorra; h) annab aru kongressil möödunud aasta tegevuse üle; i) kõigis läbikäimises ühingu liigetega peab esimees kõige piinlikumalt erapooletust käsutama; k) esimehe äraolekul täidab tema kohuseid abi.

Märkus: Kui mõne kutseorganisatsiooni poolt sisseantud kiri kannab otsekohest kutseorganisatsiooni ja administratsiooni vahelist iseloomu ja ses toodud küsimus ei ole veel püütud lahendada kutseorganisatsiooni hooletusel, peab esimees sellele nõuandva märkuse tegema ja kirja tagasi saatma kutseühingu juhatusle asja arutamiseks vastava administratsiooniga ja kui siis asjakäik ei rahulda organisatsiooni, saadab kutseorganisatsioon kogu kirjavahetusest ärakirjad õigeks tunnustatud allkirjadega keskküingu esimehele ja see paneb ette küsimuse juhatusle otsustamiseks.

§ 19. Ühingu sekretär on keskküingu asjade otsekohene ajaja ja tema ülesandeks on: a) võimalikult avada kõik sissetulnud kirjad, tehes neis vastavad märkused ja teie kanda koosolekule otsustamiseks, kuna lihtsa kirjavahetuse peale anda vahetult vastused; b) valvata, et kõik juhatusle tulevad ja juhatus poolt saadetavad kirjad saaks tarviliselt registreeritud; d) valvata, et kõik täidetud paberid saaksid alal hoidud, selleks tarvilist arhiivi korras pidades; e) hoolitseda, et juhatusse koosolekutel protokolliid saaksid korralikult kokku seatud; f) koostada juhatusle otsustele vastavad kirjad, märgukirjad jne.

§ 20. Laekahoidja kohus on: a) liikmemaksud kutseühingutelt sisse nõuda; b) hoida ja valvata tema hoole alla antud ühingu päralt olevaid rahasid ja varasid; d) korraldada ühingu juhatus poolt kinnitatud ja kontrollitud rahalisi operatsioone; e) valmistada kassaaruanded ja eelarve kavad; f) leida kohasemaid ja kasulikumaid ühingu raha hoiu- ja mahutusviisid ja kanda ühingu vabad summad ühingu otsusel selleks määratud raudteetasutustesse ühingu arvele.

Asjaajamise kord ühingu is.

§ 21. Kui mõne kutseühingu juhatusel kerkib, kas otse või kohaliku osakonna kaudu tema poole pööratult, vajadus asuda ametkohtadega mõningate küsimuste lahendamisele, siis tuleb selgitada, kas asjaosaline on isklikult teenistuskorra kohaselt vastava ülemuse poole pööranud.

Kui osutub, et vastavad sammud teenistuskorras on astunud, kuid tagajärjed mitte rahuldavad, või et asjaolude nõudel tuleb ühingul kõrvalt aidata küsimust paralleelselt puudutades, siis peab kutseühing pöörduma järgmise ülemuse poole, kellesse kõnes olev asi puutub kuni vastava direktorini.

§ 22. Kui eeltoodud korras ei ole suudetud küsimust lahendada, antakse kogu asjakäiku puutuv materjal üle keskküingu juhatusle, kes edaspidised sammud astub.

§ 23. Kui kerkib esile kogu teenijaskonna kohta akuutse tähtsusega nähtus, siis on soovitatav ka konkreetset juhud kohe keskküingu juhatusle teatada vastavate üldiste sammude astumiseks.

Organisatsioonide side keskküinguga.

§ 24. Igal aastal 1-ks märtsiks peab iga organisatsioon valima esindajad keskküingu juhatusse ning kongressisaadikud. Keskküingu juhatusle peavad valimise tagajärjed ühes vastavate protokollide ärakirjadega esitatama hiljemalt 3-maks märtsiks. Neile materjalidele peavad olema juurde lisatud täielikud liikmete nimekirjad, kus ära tähendatud ühe liikme esija perekonna nimed, amet ja asupaik (teenistuskoht).

7. Järgmisele kongressile saadikute valimise aluste määramine.

Otsustatakse: „Jääd vana korra juurde — iga 25 liikme pealt üks saadik.

8. Valimised.

a) *Revisjoni komisjoni*: valitakse hrd Silber, Liiv, Pertmann, kandidaatideks hrd Anton, Nõgine, Lall.

b) *Rügi- ja omavalitsusteenijate keskküitu*: kongress otsustab saadikute valimist r. ja o. teen. keskküitu teostada möödunud aasta eeskujul — Keskküingu juhatus poolt.

Kongress lõpetas töö 4. III. kell 18.00 kongressi juhataja lõppusõnaga.

Muljed VII üleriiklikult kongressilt.

Möödunud aastal asus Raudteelaste Keskühingu juhatus energiliselt organiseerimise tööle. Peeti suurem propaganda koosolek Tallinnas ja terve rida koosolekuid liinil. Igalpool oli suur edu. Energiise töö tulemusena Keskühingu liikmete arv kasvas ja paar aastat Keskühingust eemal seisnud jaamaametnike ja jaamateenijate kutseühingud tulid Keskühingusse tagasi. Kõik see andis põhjust oletada, et ka eelseisev kongress hästi õnnestub. Talt oodati hoogu, elevust ja jõuküllast protestiavaldamist praeguse valitsuse kavatsuste puhul, mis teenijaskonna olukorra halvendamisele sihitud. Kõigi nende ennustuste kiuste kongress tõi pettumuse. Mõned üksikud momendid välja arvatud, oli kogu aeg niisugune tunne, et kokkutulnud inimesed täidavad lihtsalt mingisugust kommet, mis aastate jooksul harjumuse tagajärjel välja kujunenud. Ka kõige põnevamate küsimuste puhul, nii kui rongi- ja vedurimeeskonna tööaja reguleerimine ja uus haiguskindlustuse seadus, jäädi päris külmaks ja ükskõikseks. Ilma liialdusteta võib öelda,

et sarnast kahvatut kongressi kui tänavune ei ole enamalt vist raudteelastel olnud. Loomulikult tekib küsimus, kus peituvad selle äärmiselt kurva nähtuse põhjused.

Mõned kongressi saadikud avaldasid arvamist, et kongress olevat liiga vara kokku kutsutud. Kõik ühingud ei olnud jõudnud oma aasta peakoosolekutki ära pidada ja selle tõttu saadikute määramine olnud mitmel puhul juhuslik. Üldse sündinud kõik suure kiirusega ja selle tõttu ei ole suudetud tarvilist hoogu võtta.

Võib olla, et ka see asjaolu üheks kongressi ebaõnnestumise põhjuseks oli. Kuid tõsised põhjused peituvad siiski palju sügavamal.

Kahtlemata kaaluvamaks ebaõnnestumise põhjuseks oli seekord küll üldine pettumuse tunne, mis viimasel ajal igalpool organisatsioonides maad on võtnud. Sellest tundest on haaratud niihästi massid kui ka nende juhid. Ei ole enam usku millegisse ja siit ka loomulikult ükskõiksus kõige selle vastu, mis ümberringi

20%.

Veel mõned päevad ja haamri tume kolks jäädvustab taas ajalukku ühe üllatava „kingituse“ riigiteenijaile... Tema majasteedi armust kukub kaela 20% arstimiskuludest ja 20% arstirohtudest.

Ole nüüd kullake veel haige, tunne end kindlustatud ühest küljestki. Too ette veel oma madala palga vabanduseks prii arstiabi ja teisi soodustusi, milliseid olemas pole.

Jaa, nüüd peaks ka kõige ägedamal pisitööerakondlasel selge olema, et kõva Otu riigitarkus ei anna enam hirvitada. Olgem vaid vagad tallekesed edasi, kuulakem harda tõsidusega, kuis kõrinal ikka koomamale jookseb ümber kaela elukalliduse silmus. Ju see kõik ikka vaid hea on, mida teevad targad riigiisad. Eks ole see kui jumala seadmine, mida ajalik riigisulase tahtmine eales kõigutada ei tohi.

Ent kas isanda heldus piirdub sellega? Lõpeb kord ka see „armuaeg“, saabub taas ilus päev, sama ilus kui prii arstiabi äravõtminegi. Tuleb tirts tahtmist ja

eesti jonni jälle põhjatumast energiasalvest päevavalgele ja varsti ongi riigiteenijaile taas midagi hämmastama panevat üllatust. Saabub kord jälle tuuline kevad nävud põhjas riigi eelarvega — mille kokku klopsinud loomatohtrid ja kõvad kontrollimehed — ja kõigiga, mis riiki kuristikku tirib, siis

Siis veel üks paig' neil üle jääb,
Kust augu täiteks võtta saab...

See on riigiteenijate palga-, perekonna abiraha, vanusetasu ja veel ülejäänud arstiabi krediit. See on ürgallik, millest võtta võib kõikjaks. Küll tulu- ja äri-maksu alandamiseks, maanteede korras-hoiuks, põllupidajaile vilja eest üle turuhinna makstud vahe katteks, peekoni fondiks, riigil korstnasse lennanud oma mees-tele antud võlgade katteks jne. jne. Seda väikest operatsiooni võib teha õige koon-datud koosseisuga ja ilma suurema asja-tundlikkuse nõudmisteta. Sellega saak-sime ühel hoobil üle ka majandusminist-rite kriisist. Sest otsustades seniste koge-muste järgi ei sea majandusaparaadi juh-timine üle hariliku kodaniku võimete ni küünivate nõudmiste enam midagi üles.

sünnib. Organisatsioonide püüete peale vaatamata olukord ei ole sugugi paranenud, vaid just ümberpöörduvalt: igapäevaga muutub ta halvemaks, raskemaks, niihästi aineliselt kui ka õiguslikult küljest. Veel mõni aasta tagasi hellitatud lootused paremale järjele saamise kohta on purunenud. Üldine tööpuudus, häda ja viletsus kasvab järjest, paremuste lootuseks pole praegu eeldusi. Ja sellepärast peab igauks kramplikult sellestki kinni, mis tal on — olgu see nii halb kui tahes — ja ei suudagi tegemist teha küsimusega, mis tulevik toob. Kui aga tänagi kuidagi viisi saaks ära elatud.

Peale ülaltoodud üldise põhjuse mõjutavad raudteelaste kutselist liikumist halvavalt veel erilised põhjused. Nendest olgu nimetatud kõige suurem, nimelt organisatsioonide rohkus nende äärmiselt väikese liikmete arvu juures. Praegu on raudteelased killustatud 14-sse kutseorganisatsiooni, kes moodustavad föderatsiooni ehk nõnda nimetatud Keskühingu. Igal organisatsioonil, olgu ta suur või väike, on Keskühingus üks esindaja. See nähtus on juba ammu raudteelaste peres hukka mõistetud, kuid siiski ta püsib.

Ja selle tagajärjel on hulk alamteenijaid oma ühingutest eemale jäänud. Nad räägivad avalikult, et neil ei ole mõtet koonnuda keskorganisatsiooni ümber, kus väikesel paari-kolmekümne inimesel grupil on samasugune esitus kui organisatsioonil, mis koosneb mitmest sajast liikmest.

Sellepärast oli ka kongressil see liik teenijaid äärmiselt nõrgalt esitatud. Aga just alamteenijad tunnevad kõige valusamini oma nahal seda viletsust, mis praegu valitseb ja just neile kõige valusamini annab ennast tunda ka uus haiguskindlustusseadus. Loomulikult peab alamteenijate ridadest ka kõige valjem protest esile tulema. See võib aga ainult siis sündida kui nad kõik organiseeritud on ja vastavalt nende arvule neile keskkonduuses vääriline esitus võimaldatakse. Praegu on aga alamteenijate hääl organiseeritud raudteelaste peres nõrk, õigemini öeldud, teda ei ole sugugi kuulda.

Mis puutub enam kindlustatud gruppide esitusesse kongressil, siis oli see, nii kui ikkagi harilikult, tagasihoidlik. Ja teistsugust joont ei saagi talt nõuda. Kuigi nende gruppide liigete palga ja teenistuse

Majandusministrite suhtes võiks püsima jääda järgmine skeem: täna loomatohter, homme pastor, ülehomme inimese ihuarst ja edaspidi kange kindral ja siis keegi muusikatundja või lauluõpetaja. Et siis riigi majandusasjad joonel on, selles pole kellegil kahtlust...

Kuis aga elada nelja-, viie-, kuue-, seitsme-, kaheksatuhandega ja perekonnaga — see ei huvita ega saagi huvitama ühtki meie riiki majandajat. See kunst jäägu väiksemehe enese teada, viigu enesega kas või hauda ühes. See on senine must kunst, mille saladustesse ei taha tungida ükski ülistatud kõva käsi ega miniatüür-pilsudskilik järeloomimise usinus.

Kahju, et valitsusel pole selge rahva tervislik seisukord, kahju sellest, et sama valitsus laseb ametlikul asutusel sama küsimust uurida, aga tulemustest midagi teada ei tohi. Nähtavasti pole midagi imelikku kui haigestumus hoogu võtab, külgehakkavad haigused levivad, surevus veelgi kõrgeneb, rahva tervis kõduneb. Missugused tulemused sarnasel riigiteenijate tervisemängudel-loteriil, seda näitab juba lähem tulevik.

Meie juhtivate sotsiaalpoliitikute arvates peavad vist olema purutobud need riigid, kes iga hinna eest püüavad inimest riigis esikohale seada, nendele eluvõimalusi pakkudes ja soodustades. Esijoonel muidugi neid, kes kõige lähemas siduvuses riigiga — riigiteenijad. Imelik, muidu esinevad rahva silmis meie Otud, Jaanid, Aadud ja Tõnised kõik suurte isamaalaste ja rahvuslastena, aga rahva arvu ja rahva tervise küsimuses on nad täiesti kosmopoliidid.

Jaa, mis tuulel viga kanda laiali liivahunnikut, millel puudub ühtlus, kindel kooshoid. Ja neid tuuli puhub nii sageli ja mitmeid...

Kui ainult sellest kõik hüved riigiteenijaile kokku peavad tulema, et käputäis isikuid õiendavad iga aasta sajasendilise liikmemaksu kutseühingus, siis ei seisa kaugel ajad, mil, valitsuse silmis hädasti parandust vajab pensioniseadus, vanusetasu seadus ja ka palgareedel. Ja see „parandus“ pole kindlasti teistsugune kui arstiabi parandus. Pole imestada, kui kukub mõne aja pärast kusagilt jälle 20%.

olud hiilgavad ei ole, on nendel siiski kergem ära elada kui alamteenijail.

Et killunemine üks suurim pahe kutseühingulises liikumises on, seda tõendasid kongressil piltlikult veduriteenijate ja vedurijuhtide kutseühingud, kes vägisi tahavad üksteisele surmavaenlasteks muudata. Tüliõunaks on juba mitmendat aastat vedurijuhtide abide ja kütjate kilomeetrirahade ja kütte preemiade reguleerimise küsimus. Kahe iseseisva organisatsiooni olemasolu ei soodusta kuidagi viisi küsimuse lahendamist. Aitab aga küllalt selleks kaasa, et eraldada inimesi kahte üksteisele täiesti vaenulisse leeri. Kongressil pidi see asjaolu paratamata esile tulla ja ta tuligi. Seda aga kasutas hästi osavasti administratsioon selleks, et suure kella külge panna kuivõrd suur on veduriteenijate tasu võrdlemisi teiste raudteeteenijate tasuga. Kõige täpsemalt loetleti ülesse kuipalju juhid, kuipalju abid ja kütjad teenivad. Muidugi jäeti sealjuures loetlemata, kui mitu tundi kuus sõidetud on ja kui suurt vaeva ja higi nende tasusummade kokkuajamine veduriteenijaile maksab. Ja kõige selle tagajärjel jäi niisugune mulje, et veduriteenijad oma nõudmistes on igasuguse mõõdu kaotanud. Kogu see vahejuhtumine tõi kongressile küll hetkeks elevust, aga kas sellest elevusest kumbki vaenulistest pooltest võitis, on väga küsitav.

Kuigi kongress oli kahvatu, selle eest olid aga direktor ja sub-direktorid sedapuhku vormis.

Direktor oli varustatud seekord kalkulatatsioonidega, informatsiooniga välismailt ja „jaamamehega“. Kui rongi- ja veduriteenijad tõid ette, et töö ja puhkeaja reguleerimise küsimused ei ole nihkunud paigastki, et ikkagi sõidetakse oma 300 tundi kuus jne., siis pani neil direktor põmdi suu kinni kalkulatatsioonidega. Kalkulatatsioonid olevat tehtud ja teedeministrile esitatud. Kõik muu ei olegi tähtis. Sõidate teie 200 või 300 tundi kuus, see ei puutu asjasse.

Tänamata olevused on need rongi- ja veduriteenijad. Nende töö ja puhkeaja pärast on hiigla kalkulatatsioonid tehtud ja ministrile esitatud. Ja ikka veel ei olda rahul.

Üldse ei saavat enam ei keegi direktorile külge hakata. Üks „statistikamees“ on muretsenud direktorile niisugused andmed väljamaalt, milledega võib kõiki

oma vastaseid hävitada kui mürkgaasiga. Ei aita seal ka mingisugused maskid. „Statistikamees“ on näiteks Soome raudteede kohta kindlaks teinud, et seal remonditöölisi ei olegi. Üldse ei ole liini peal töölisi. Soomes olevat raudteed nii ehitatud, et nad parandust ei vajagi ja sellepärast on Soomes liinitöölise arv keskmiselt ühe kilomeetri peale 0 (null).

Kui nüüd Soo tänaval otsusele jõutud, et va räbalad Eesti raudteed praegu ikka veel parandust vajavad ja sellepärast ka töölisi nõuavad, siis otsustatud ka Soome raudteede kohta ikkagi mõned liinitöölised näidata. Nii siis meie andmetel olevat Soomes praegu keskmiselt ühe kilomeetri peale umbes $\frac{1}{1000}$ remonditöölise. Annab vist Soo tänava meistel enne higitada kui meie ka nii kaugele jõuame.

„Statistikamees“ leidnud veel, et välismail on jaamades, olgu suur või väike, üksainumas teenija ja teda nimetatakse „jaamameheks“. Ta tegevat päevaajal kõik töö ja öösi, kui aega, sõitvat aami otsas. Vat sarnase „jaamamehega“ loodab ka meie administratsioon meile õnnistust tuua. Nii kui „Päevalehes“ antud informatsioonist näha, algab „jaamamehe“ ametisse seadmine siis, kui uutel raudteedel liikumine avatakse. Olevat välja kalkuleeritud, et kui meil veel umbes 10.000 kilomeetrit raudteed juurde ehitataks, siis „jaamamehe“ tarvitusele võtmisega praegusest koosseisust kõigi nende raudteede teenimiseks küllalt jätakuks.

Tõesti, meie direktor on üks lihtne, aga ka üks geniaalne mees. Tuleks talle tingimata kolmas kuupalk „jaamamehe“ leiutamise eest veel juurde anda.

Nii siis on kongress möödas ühelt poolt väsimuse ja ükskõiksuse, teiselt poolt aga kalkulatatsioonide, välismaalt saadud informatsiooni ja „jaamamehe“ võidukäigu tähe all.

Praegu on Vestmann kõvasti peal ja Piibeleht piiksub all. Veduri- ja rongiteenijad ägavad suure töötundide koorma all. Isegi täiesti terved ja noored mehed mõne aastase teenistuse järele saavad ületöötamise tagajärjel kas tiisikuse või mõne muu raskema haiguse ja hääbuvad. Tallinnas — Sadamas antakse viie rongi peale üks kütia. Liinile saadetakse üks inimene täislaaditud vaguneid parandama. Tuleb möödaminejaid appi paluda. Kaubanduskontrolli jaoskonna ametnikud üldse puhkust ei saa, sest et kui puhkusele lähed,

siis tuleb pärast puhkuse ajal kogunud töö tagant järele ära teha. Niisugune on praegune olukord. Tulevik on aga enam kui tume. Kas oleks ehk aeg raudteelastel raputada enesest loidus ja kuklataguse kratsimise asemel võtta midagi mõjuva-

mat ette, näiteks kõige esmalt katsuda koonduda ühte suurde ja tugevasse organisatsiooni, kes sunniks omakord ka ülemust tarbekorral kukalt kratsima, et leida võimalusi meie olukorra parandamiseks.

Oh—ja.

Riigiteenijate Tallinna Ühingu peakoosolekust.

27. veebruaril s. a. pidas Riigiteenijate Tallinna ühing oma korralist peakoosolekut. Vaatamata päevakorras olevatele tähtsatele küsimustele, oli kokku kogunud võrdlemisi väike arv liikmeid. Nähtavasti tahab see kurb nähe, et liikmed oma organisatsioonide elust aktiivselt osa ei taha võtta, krooniliseks muutuda. Koosoleku juhatajaks valiti hra E. Nerep ja protokollikirjutajaks T. Dreverk; mõlemad hariduse- ja sotsiaalministeeriumist.

Kõnesolev koosolek on juubelikoosolek, sest 12. detsembril 1929. a. möödus 10 aastat ühingu asutamisest ja 20. veebruaril k. a. samuti 10 aastat esimese juhatusel valimisest peakoosoleku poolt.

Juhatusel poolt annab lühikese ülevaate 10-aastase tegevuse üle R. Villem, kes otsusele jõuab, et kuigi riigiteenijate kutseorganisatsioonide seniseid algatusi ja samme alati edu pole krooninud, kuigi möödunud 10 aastaga mõnel alal, nagu näit. õiguslikus seisukorras, olukord koguni halvemaks on muutunud, siiski põhjust pole ka pessimistiks muutuda. Kutseliikumise mõte on riigiteenijaskonnas siiski liikumas ja järgneva 10-aastase peamiseks ülesandeks olgu selle idee arendamine, selgitamine, propageerimine. Kuni iga riigiteenija on muutunud veendunud ametiühinglaseks. Siis on organisatsioonidel ka teine kaal ning nende sammudel hoopis teistsugused tagajärjed kui seni. Tarvis on ainult kannatust ja tööd, hoolast, püsivat tööd.

Juhatusel esimees A. Lepp kannab ette möödunud aasta tegevusearuande. Peatudes esmalt riigiteenijate olukorra juures üldse, konstateerib ta, et möödunud aasta polnud lahedam endistest. Elukallidus on püsinud endisel tasapinnal (või on koguni suurenenud), riigiteenijate püüded palgaolude parandamiseks pole aga tagajärgi andnud. Nii pole paigast nihkunud kõrgendatud ja ühtlustatud perekonna abiraha, korteriraha maks-

mise, pensioniseaduse parandamise jne. küsimused. Maksma hakkas ainult kauaoodatud ja -lubatud teenistusevanuse tasu seadus, kuid seegi niisugusel kujul, et terved hulgad riigiteenijaid tema alla ei kuulu, või jälle seda tasu saavad ainult mõnikümme senti kuus. Nüüd püütakse riigiteenijate niigi viletsat majanduslikku seisukorda veelgi halvendada, veeretades 20% arstiabi kuludest nende kanda. Ka õiguslikus seisukorras pole suudetud parandusi läbi viia; see on isegi halvenenud, sest „7 ministeeriumi“ seadusega kuulutati kõik riigiteenijad kaheks aastaks linnupriiks. Kõik need asjaolud nõuavad riigiteenijate kutseorganisatsioonelt äärmiselt üksmeelset ja järjekindlat võitlust oma huvide eest. Kogu seda võitlust peab juhtima ja korraldama Riigi- ja Omavalitsuseteenijate Keskliit, kuhu selletõttu peaksid olema koondatud kõige teguvõimsamad ja vilunudad tegelased, kes omakasupüüdlikke ja erakondlikke eesmärke ei taotle. Kahjuks on aga viimasel ajal Keskliitu sattunud inimesi, kes riigiteenijaskonna hea nime ja prestiiži, vabariigi valitsuse ja avalikkuse ees on otsekohe langetanud. Samuti sinna ka erakonnapoliitika kannud ja nii teguvõimsamad liikmed Keskliidust eemale peletanud. Sellepärast oli ühingu juhatusel üheks suuremaks püüdmiseks möödunud aastal, katsuda reorganiseerida ja tervendada Keskliit, kusjuures kogu aeg teotseti käsi käes teise suurema organisatsiooniga — Raudteelaste Keskühinguga. Et algatatud tervendamisenõudmised Keskliidus võimu haaranud erakondliku rühmituse mõjul otsekohe tagajärgi ei annud, lahkusid Tallinna Ühingu saadikud ühes raudteelaste saadikutega Keskliidu saadikutekogust, et sellega sundida Keskliitu tervendamise nõudmistele vastu tulema. Käesoleva aasta alul ongi Keskliidu poolt nüüd järgnenud ettepanek astuda läbirääkimistesse ühise keele leidmiseks organisatsiooni

tervendamisel. Ühing omalt poolt püüab teha kõik, et see sünniks.

Ühingu sisemises töös on juhatus möödunud aastal püüdnud likvideerida rasket seisukorda, millesse ühing oli satunud endise juhatause ja selle esimehe F. Kari mitmesuguste operatsioonide tõttu. Nii näit. ähvardas ühingat F. Kari kaudu aetud puudeoperatsioonist ümmarguselt 500.000-sendiline kahju. Õigel ajal astunud sammude tõttu aga õnnestus asja nii likvideerida, et ühingul siin vist suuremaid kahjusid kanda ei tule. Asjad on praegu kohtuvõimude käes. Teiseks tähtsamaks sammuks ühingu sisemises korralduses oli volinikkudekogu kodukorra väljatöötamine ja maksmapanemine. Edasi soetati ühingule võrdlemisi soodsad ruumid ja nii lahendati enam-vähem rahuldavalt küsimus, mis aastaid päevakorras oli.

Ühingu liigete õigusliku ja majandusliku seisukorra kaitsmiseks esitas juhatus möödunud tegevuseaastal märgukirja vabariigi valitsusele ja ka üksikutele valitsuse liigetele. Nii astuti samme teenistusevanuse tasu maksmiseks sadamatehaste ametnikele (mis küll, kahjuks, positiivseid tulemusi ei annud); püüti kaitsta riigiteenijaid koondamiste puhul põllutöö- ja majandusministeeriumis jne.

Pärast A. Lepa ülevaadet palub ja saab sõna koosolekule ilmunud Keskliidu sekretär J. Pipar. Keskliidu tegevuse asjaliku kaitsmise asemel hakkab ta aga jämedat demagoogiat ajama, salates maha sündinud tõsiasju, pöörates neid pea peale ine. Tembeldab teiste väiteid labasteks, lapsikuiks jne. Kui kellelgi koosviibijaist varem veel vast ehk võisid olla mõnesugused kahtlused Keskliidu puhastamise ja tervendamise tarvilikkuses, siis selgitas J. Pipra esinemine need lõpulikult, sellepärast võttis koosolek hra Suster'i ettepanekul vastu järgmise resolutsiooni:

„Peakosolek kiidab heaks juhatause senised sammud Keskliidu tervendamiseks, sealt erakonnapoliitika kõrvaldamiseks ja selle reorganiseerimiseks ja teeb juhatausele ülesandeks samas sihis edasi tegutseda.“

Samuti kiidetakse ühel häälel heaks juhatause aruanne 1929. a. tegevuse kohta.

Järgmiseks päevakorrapunktiks on liikmemaksu suuruse kindlaksmääramine. Juhatause nimel teeb A. Tamm ettepaneku, määrata 1930. a. liikmemaksuks neile, kes palka saavad kuus kuni 100 kr. (incl),

kaks krooni ja üle 100 kr. saajaile kolm krooni aastas. Ettepanekut põhjendades tähendab, et edukas tegevuse arendamine on võimalik ainult siis, kui juhatusel märksa avaramad rahalised ressursid käsutada on kui praegu. Praegune ühingu rahaline seisukord võimaldab hädavaevalt katta ainult kulud hädapäraste ruumide üüriks, kantselei tarvidusteks jne. Kõik muud tarvidused, ilma milledeta edukas tegutsemine aga võimata, peavad jääma rahuldamata. Sellepärast on ühingu tulude suurendamine möödapääsematu. Tulusid suurendada võime aga ainult liikmemaksu kõrgendamise teel; mingisuguseid muid reaalseid sissetulekuid ühingul loota ei ole. Lõpuks tähendab, et juhatus katsub rahuldada ka neid, kes oma liikmemaksu eest kohe midagi konkreetset, käegakatsutavat tahavad saada. Nii võimaldatakse liigetele ühingu vastutusel kasutada ilma kautsjonita Tallinna Keskraamatukogu, on läbirääkimised käimas, osalt ka juba kokkulepped olemas, mõnede kinodega ühingu liigetele soodustuste tegemiseks, samuti ka „Estonia“ teatriga. Niisama on kavatsus võimaldada ühingu liigetele senisest suuremal määral juriidilist nõuannet jne. Praeguse liikmemaksu iseloomustamiseks toob lõpuks näite, et praegu tarvitusel oleva traditsiooni kohaselt, mille järgi iga surma läbi lahkunud ühingu liikme mälestamiseks kulusid tehakse 25.— kr. ulatuses, tervelt 25 aasta liikmemaks ainult üksi liikme enda mälestamiseks ära tarvitataks.

Pärast pikemaid läbirääkimisi, kus muu seas puudutatakse liikmemaksu võtmist teatud protsendi näol palgast, kiidetakse juhatause ettepanek rõhuva hääleteenamusega heaks.

Sellele järgneb 1930. a. eelarve ja tegevuskava kinnitamine. Eelarve võetakse vastu järgmisel, juhatause poolt esitatud, kujul:

Tulud.

	Kr.
Liikmemaksust	2.700.—

Kulud.

1. Töötasu sekretärile, laekahoidjale ja abijõududele . .	660.—
2. Juriidiline abi	200.—
3. Loengute ja kursuste korraldamiseks kutseliikumise arendamiseks ja riigiteenistuse õiguslike küsimuste selgitamiseks	120.—

4. Kirjanduse muretsemiseks	120.—
5. Toetus kutseajakirjale	300.—
6. Ruumide üür — Kr. 25.— × 12 kuud	300.—
7. Ruumide muretsemise kapi- taliks	100.—
8. Ühingu liikmete mälestamine	100.—
9. Vallasvara muretsemiseks	200.—
10. Kantselei kulud	300.—
11. Keskliidu liikmemaks:	
1929. a. eest Kr. 100.—	
1930. a. eest „ 150.—	250.—
12. Ettenägemata kuludeks	50.—
	Kr. 2.700.—

Samuti kiidetakse heaks juhatuse tegevusekava 1930. aastaks, mille tähtsamad jooned eelpool juba puudutatud.

Järgnenud valimistel valitakse üksmeelselt: a) juhatuse liigeteks — A. Lepp, A. Loorits, R. Villem, A. Tamm, A. Peelbaum, A. Esterman ja E. Reimann; kandidaatideks — R. Kuruson, A. Brinkman, E. Terna, J. Suster, H. Kiho, A. Taar ja O. Ilves; b) revisjonikomisjoni liigeteks — A. Turner, J. Saar ja R. Astrem; kandidaatideks — J. Jaanusson, R. Arro ja A. Villater; c) Keskliidu saadikuteks, juhuks kui peaks õnnestuma kokkulepe Keskliiduga, valitakse A. Lepp, A. Loorits, R. Villem, A. Tamm ja E. Nerep ning kandidaatideks G. Tomberg, hra Vuks ja A. Esterman.

Lõpuks on veel päevakorras haiguskindlustuse seadus. Juhatus teatab, et tähendatud küsimus on päevakorda võetud eeldusel, et pritsimajas peetud üldkoosolekust saadik uusi asjaolusid sünnib, mis riigiteenijaskonnale tutvustamist nõuavad. Et niisuguseid asjaolusid aga ilmsiks tulnud pole, on juhatuse ettepa-

nek, jääda pritsimajas vastuvõetud seisukohtade juure kindlaks.

Sõna palub jällegi Keskliidu sekretär J. Pipar, kes püüab propageerida mõtet, et riigiteenijaskond peaks nõudma riiklikkude apteekide avamist, mis isegi riigile suurema kokkuhoiu võimaldavat, kui 20% kuludest riigiteenijaskonna kanda panemine. Praegu aga soovivat arstid rohtusid võtta eraapteekidest, kes selle eest omakorda arstidele protsente maksavat. Samuti kirjutavat arstid praeguse süsteemi juures rohkem tsekke välja kui õigus. Küsimusele, missugused tõendusdused temal nende väidete tõestamiseks olemas on, jääb J. Pipar vastuse võlgu. Samuti jääb J. Pipar vastuse võlgu küsimusele, miks ta nende seisukohtadega ei esinenud pritsimaja koosolekul (mis ju Keskliidu poolt kokku oli kutsutud), et nende alade teenijad, kus riiklikud apteegid juba olemas — näit. raudteelased — oma kogemustest sellel alal oleksid võinud jutustada.

Peakosolek otsustab jääda pritsimaja protestkosolekul vastu võetud seisukohtade juure — s. t. arstiabi olgu riigiteenijate ja nende perekonnaliigetele endiselt tasuta.

Sellega lõpeb ligi neli tundi kestnud koosolek. Välja arvatud Keskliidu sekretäri omapärased esinemised, mis umbes veerandi koosoleku ajast ära raiskasid, oli koosolek asjalik ja tõendas, et suurem enamus koosolijaist päevakorras olevaisse küsimusisse tõsiselt ja asjalikult suhtus. Sooviksime ainult, et ka ühingu ülejäänud liikmed, kes koosolekule ei ilmunud tehtud otsustesse samasuguse arusaamisega suhtuksid ja et järgmistel peakosolekutel osavõtjate arv palju suurem oleks. S.

Sündivuse vähenemine ja ametnikud.

Saksa raudteeametnikkude tervishoidlises ajakirjas „Tervenemine“ (№ 11 ja 12 — 1929. a.) käsitab prof. Dr. A. Grotjahn sündivuse vähenemise küsimust, võttes selle nähtuse ametnikkude perekondades erilise vaatluse alla. Piltlikult ja populäärses keeles kujutab autor neid hädaohтусid, mis ühenduses sündivuse vähenemisega.

Üks keskmise palga saaja Saksa raudteeametnik võtab ametnikkude kaitseks

sõna ja kirjutab „Eisenbahner'is“ № 6 1930. a. umbes järgmist:

„Kuulun nende perekonnainimeste liiki, kellel lapsi ei ole. *Olen teadlikult hoidunud laste soetamisest ainelise kitsikuse tõttu.* Selle tõenduseks lubatagu tuua andmed.

Kõiki tasude liike kokku võttes teeb minu palk 200 saksa marka kuus välja. Sellest läheb korteri, kütte ja valgustuse peale 70 marka. Kõigi muude tarviduste

— toidu, jalanõude, pealisriiete, pesu jne. rahuldamiseks jääb ainult 130 marka. Lugupeetud professor on vist minuga ühel arvamisel, et selle „vürstliku“ summa juures on raske olla rahvaarvu suurendamise vaimustatud pooldaja. Seda vähem võib seda nõuda väiksema palga saajatelt. Härra professor ei taha ka vist võtta meilt õigust paar-kolm korda aastas teatrisse minna, mõnda huvitavat raamatut osta ja lehte lugeda. Teisest küljest sünnib abiellumine nüüdsel ajal hoopis teistsuguseil tingimusil kui endistel aegadel. Kõik on vaeseks jäänud. Kaasavaraga pruudid on kadunud. Kui nüüd paari minnakse, siis nõuab see paariminejailt enestelt, eriti esimeste aastate jooksul, suurt kokkuhoiu teostamist igal alal, et võimalik oleks kõige hädatarvilikumatki majakraami muretseda. Alalise mure ja puuduse juures kaoks vist ka härral professorilgi lust tegemist teha rahvaarvu suurendamise probleemiga, vähemalt niivõrd, kui võrd see teda praktiliselt isiklikult puudutaks.

Ei ole vist mingisugust alust nõuda riigiteenijailt, et just nemad eriliselt peaksid hoolt kandma rahvaarvu suurenemise eest. Ja kas ongi see rahvamajanduslikult kasulik, kui meie — riigitee-

nijad — oma majandusliku viletsuse juures selle probleemi lahendamisele asuksime. Kõigil on teada, mis tähendab meile see „rõõmus sündmus“ — uue perekonnaliikme juuretulemine. Ta tähendab eestkätt uute võlgade juuretegemist. „Rõõmus sündmus“ tähendab järjekindlat kulude suurenemist, kuna aga sissetulekute suurenemisest ei või juttugi olla. Kõigele sellele tuleb veel juure mure lapse tuleviku eest. Oleks väga tänuväärne asi, kui lugupeetud professor korraldaks ankeedi selle kohta, kuipalju keskmiselt teevad minu palgatingimustes elavad ametnikud võlgu lapse sündimise puhul nende perekonnas. Ei aita siin ka professori poolt soovitatav abinõu — vallaliste ja väikese perekonnaga inimeste maksustamine ja nende näljapalkade vähendamine. On vaid üks mõjuv abinõu ja see on — niisuguse töötasu maksmine, mis võimaldab perekonda toita, lapsi kasvatada ja koolitada. Igatsus laste järele on meie juures vahest ehk veel suurem, kui nende õnnelikude juures, kes ei tarvitse iga margaga arvestada. Loodagu rahvale soodsamad elamistingimused ja kaotatagu tööpuudus, siis laheneb rahvaarvu suurenemise probleem iseenesest.“

Ametnik.

Ametiühingulise liikumise põhimõtted ja printsiibid.

Belgia raudteelaste ja postiteenijate ühine häälekandja „Le Ralliement“ (Ühendus) kavatses avaldada rea artikleid moodsa ametiühingulise liikumise põhimõtete ja printsiipide selgitamiseks. Loode-tavasti pakuvad need artiklid ka „Side“ lugejaskonnale huvi ja sellepärast kavatsesime neid lühendatud kujul vabas tõlkes „Side“ veergudel ära tuua.

„Le Ralliement'is“ № 11 k. a. leiame sissejuhatusena muuseas järgmist.

„Meie ei sea enestele ülesandeks asuda ametiühingulise liikumise raskete probleemide teoreetilisele lahendamisele. Meie eesmärk on lihtsalt ja kergesti arusaadavalt selgitada neid põhimõtteid ja printsiipe, milledele baseerub kaasaegne ametiühinguline liikumine ja mis ka meie oma tegevuse aluseks oleme võtnud. Selles suunas oleme valmis ka vaielusi pidama, piinlikult vältides isiklikule pin-nale kaldumist.“

Meie arvamise järgi ei ole ametiühin-

gulise liikumise käik ärarippuv selle liikumise juhtivate tegelaste tahtest. Kui suur ka ei oleks ühe inimese väärtus, on siiski ta mõju sündmuste käigule, võrreldes üldiste sotsiaalsete ja majanduslikkude tegurite mõjuga, äärmiselt väike. Kogemused on näidanud, et ka kõige kangemad juhid on sagedasti olnud vaid juhitavad. Sellepärast on isiklikud kallalekippumised suuremalt osalt mõttetud.

Ilmasõda tegi lõpu endistele ametiühingulise liikumise võitlus- ja organiseerimisvõtetele. Kõik katsed elustada endiseid põhimõtteid ja organiseerimise viise ei ole annud mingisuguseid tagajärgi. Väikeste iseseisvalt tegutsevate gruppide loomine igal vähemalgi alal on osutunud asjatuks aja ja jõu raiskamiseks. Nendel gruppidel ei ole mingisugust tähtsust üldises ametiühingulises liikumises. Nad ei suuda midagi ära teha.

Tähelepanu väärrib üks omapärane nähtus, mis niihästi Prantsus- kui ka

Saksamaal aset leiab. Poliitilised parteid, isegi kõige tagurliisemad, püüavad eneste nimetusele kuidagiviisi juure lisada „demokraatlik“. Samuti igatsorti kutseühingud nimetavad endid tingimata „ametiühinguks“. Uute nimetuste all tahetakse surmale pühendatud kehadel hing sees hoida. See sünnitab aga palju segadust ja viib inimesi eksiteele.

Iga päevaga saab selgemaks, et töölistmassidel ja kõigil teistel palgateenijail on loota oma olukorra parandamist vaid siis, kui üldised küsimused neile — tööliste ja teenijaile — soovitavas suunas lahendatakse. Viimast võib aga loota ainult tingimusel, kui tööliste ja teenijate organisatsioonid oma tegevuse tulemusena saavad võimaluse küsimuste lahendamisest osa võtta.

Kapitalism kontsentreerib oma jõude, kohandab ennast muutunud olukorrale ja ikka rohkem püüab ennast poliitiliselt maksma panna.

Sellest kõigest järgneb, et oleks naeruväärne praegu tarvitada ametiühingulises liikumises neid meetode, mida tarvitati paarkümmend aastat tagasi. See tähendaks kindluse pombardeerimist nooltega. Käesoleval ajal ametiühingulise liikumise kardinaal-küsimusteks on kollektiivlepingute sõlmimine tööliste (ja üldse kõigi teiste palgateenijate) ja ettevõtjate vahel, olgu need eraisikud või riik, pariteetliste komisjonide loomine, tööliste kontroll tööstuses ja viimaks ettevõtete juhtimisest osavõtmine oma esituse kaudu. Ai-

nult neil ametiühingutel, kes suudavad eelpoolloetletud küsimuste tegelikule lahendamisele asuda, on lootust mõju avaldada nendesse koondunud masside olukorra parandamisele.

Teisest küljest juba nüüd laieneb võimsalt sotsiaalseadusandlus. Ametiühingute esitus võtab osa nende arutamisest mitmesugustes komisjonides. Ametiühingute mõju ja tegevuspiirkond kasvab jõudsasti. Kaasaegselt ametiühinguliselt liikumiselt nõuab elu kiiret kohanemist muutunud olukorraga. Ei suuda ta kohaneda, siis kaotab ta oma tähtsuse ja peab passiivse pealtvaataja osaga leppima.

Ametiühingulisel liikumisel on oma kindel eesmärk, programm ja tegevuse vahendid. Need määratakse ära üldiste sotsiaalsete ja majandusliste teguritega. Kuid nendest arusaamine ei ole kõigil organisatsioonidel ühesugune. Siit lahku minekud ka tegevuse taktikas.

Tööliste elu ei ole põrmugi naljamäng, küll aga enamikul juhtumitel tragöödia. Seda tunnevad väga hästi need, kes tõsiselt on ennast rakendanud ametiühingulise liikumise raskete ülesannete täitmisele. Igasugune kergemeelselt astunud samm, tihti väiksema viga maksab ennast halastamatult kätte. Just see asjaolu sunnibki meid asuma kaasaegse ametiühingulise liikumise probleemide käsitlemisele. Aeg nõuab käskivalt, et igale ametiühingulisest liikumisest osavõtjale oleksid selged selle liikumise eesmärk, tegevuse programm ja vahendid.“ X.

Rootsi riigiteenistusõigusest.*)

Kuigi Rootsi on meile lähemaks Lääne-Euroopa riigiks, on meile naabriks, kuigi meil Rootsiga palju mineviku sidemeid, mis mõnelgi alal end tänaseni tunda annavad, tunneme üldiselt Rootsit siiski väga vähe. Aga me peaksime teda palju rohkem tundma õppima selle asemel, et oma pilkusid ikka ja ikka jälle pöörda Euroopa suurriikide poole. Rootsi on ikkagi väikeriik (ehkki maa-alalt üks suuremaid Euroopas), olud on seal mitmeti meile sarnased, kultuur aga samal kõrgusel, kui suurriiges. Võiksime selle-

pärast sealt mõndagi hoopis kasulikumat tagajärgedega õppida, kui neist väga erinevate oludega suurriiges.

Riigiteenijaid huvitab muidugi esijoonel Rootsi riigiteenistus. Ja peab tähendama, et oleks meil sellest rohkem huvitatud oldud nii riigiteenijaskonnas kui ka juhtivais poliitilises ringides, oleks ehk eestigi riigiteenistuses mõnigi probleem olnud teisiti korraldatud, kui praegu.

Rootsi riigiteenistusõigus on ajaloolise arengu produkt, sellepärast peaksime tema õieti mõistmiseks endale meelde tulema Rootsi ajalugu. Kahjuks aga ei võimalda ajakirja kitsas ruum seda. Peame sellepärast leppima mõne väikese

*) Ülevaate koostamisel on materjalina tarvitatud peamiselt Dr. E. Falck'i tööd *Beamten-Jahrbuch*'is „Schwedisches Beamtenrecht“.

märkusega üksikute küsimuste vaatlemisel.

Keskajast peale on Rootsi monarhistlik riik. 1809. a. põhiseaduse maksamahakamisest peale on ta konstitutsioonilis-demokraatlik ja 1921. a. kombeõiguslikult (põhiseaduse sõnastuse vastaselt) parlamentaarne kuningriik. Põhiseaduse järgi peab aga praegugi valitsema tasakaal kuningas ja riigipäeva vahel; kummalgi ei pea teise ees eesõigust olema. Kuningas on kõrgem maa- ja merejõudude juhataja, samuti kõige riigivõimu osanik ja täidesaatja. Kuningas nimetab riiginõukogu; tegelikult maksvusel oleva parlamentaarse valitsusviisi tõttu pole ta aga selle valikus enam vaba. Riiginõukogu juhiks on riigiminister (peaminister). Formaalselt on ka kõigi riigiteenijate ametissemääramine kuninga õigus; peab aga sealjuures ära kuulama riiginõukogu arvamise.

Riigiteenistusõigus ise on väga üksikasjaliselt käsitatud juba riigi põhiseaduses, mis iseendast riigiteenistusõiguse väga püsivaks teeb. Uuemal ajal on põhiseadustes käsitatud vast ainult riigiametnike põhiõigusi (näit. Saksa riigi põhiseadus), igalpool mitte sedagi. Rootsi põhiseaduse määrused riigiteenistuse alal ulatavad aga palju kaugemale: seal on käsitatud riigiteenistuseks kõlblikkuse nõuded, ametnike õiguslik seisukord jne.

Riigiteenija peab olema Rootsi kodanik; riiginõukogu liige aga sünnipärane Rootsi kodanik. Päritolu ja varanduslik seisukord pole riigiteenistusse määramisel mõõduandvad. Kõigi teenistuses kõrgendamiste juures tuleb arvesse võtta ainult ametnike teeneid ja võimisi, mitte aga nende päritolu. 1921. a. saadik maksab põhimõte, et naised kõikidesse — välja arvatud mõned vaimulikud — ametitesse määratud võivad saada.

Administratiivametnikud jagunevad mitmesse liiki: kõrgemasse liiki kuuluvaid nimetatakse „embetsmän“, keskmisi „tjenstemän“ ja alamasse liiki kuuluvaid „betjente“. Kõrgemad ametnikud nimetab ametisse reeglipäraselt kuningas, ülejäänud aga alamad asutused. Sellest reeglist on aga õige arvurikkaid erandeid: näit. nimetab kuningas ametisse ka palju riigiteenijaid, kes ei kuulu „embetsmän“ide“ hulka; nimelt niisuguseid, kelle ametisse nimetuse akti nimetatakse „fullmakt“ (volitus).

Riigiteenistuse organisatsiooni korraldamine on kuninga õigus. Teatud ametite loomiseks on aga vaja riigipäevaga ühiselt antud seadust: näit. kohtute ja mõnede täidesaatva võimuga varustatud administrat. asutuste loomiseks.

Omapärane ja väga tähtis on „justiitskantsleri“ amet. Justiitskantsleriks võib olla ainult õigusteadlane, kes varem kohtunikuna tegutsenud. Tema ülesandeks on valvata õigusemõistmise järele ja vastutusele võtta ametnikke ja kohtunikke nende poolt kordasaadetud süütegude eest. Kuninga poolt määratava justiitskantsleriga on igas suhtes üheväärline riigipäeva poolt nimetatav prokurör (Justizanwalt), kelle ülesandeks on samuti valvata riigipäeva poolt antavate instruksioonide kohaselt seaduste täitmise üle kohtunikude ja administratiivametnike poolt ning vastutusele võtta neid, kes mõnesugustel põhjustel oma ametis hooletud või ebaseaduslikult talitavad.

Materjaalselt on valitsemiseaparaat väga iseseisev. Iga administratiivametnik on isiklikult sõltumata, s. t. välja arvatud vähesed kõrgemad, nn. poliitilised ametnikud, ei või ametnikku ilma kohtuliku eeluurimise ja otsuseta ametist vabastada; samuti ei või neid ilma nende nõusolekuta teisele kohale üle viia või ametis kõrgendada. Sealjuures tuleb silmas pida, et ametnikud määratakse teenistusse eluajaks. Need määrused on riigiametniku õigusliku seisukorra kujundamisel mõõduandvaiks. Ainult viimase liigi riigiteenijate — betjente — kohta ei maksa nad.

Viimastel aastatel on küll märgata mõnedes ringkondades soovi nende ära kaotamiseks või vähemalt pehmendamiseks, kuid teisest küljest on neil ka väga palju tõsiseid kaitsjaid. Näit. ütleb Nils Herlitz (Grundzüge der schwedischen Staatsverwaltung): „Meie nõuame iseseisvat riigiteenijaskonda, mis ei oleks valitsusvõimu soovi järele kujundatud ja selle mängukanniks. Teisest küljest asetame me oma bürokraatia järjest suureneva avaliku kriitika alla kõigi aktide avalikkuse põhimõtte ja väga avara kaebõiguse tõttu, ning lõpuks veel kontrolli läbi riigipäeva usaldusmehe kaudu.“

Eelmiste mõtete selgituseks olgu tähendatud, et Rootsi valitsemise aparadi kogu tegevus on avalik. Iga akt, iga kirjatükk on avalikkusele kättesaadavad. Iga ametnik peab teadma, et tema tegevus

igal ajal avaliku arvustuse osaliseks võib saada.

Erikorraldus maksab ainult n. n. poliitiliste ametnikkude kohta, kes igal ajal ametist vabastatud võivad saada. Ametnikel, kes on jõudnud teatud vanadusaastaise ja teatud arvu aastaid teenistuses olnud, on õigus saada riigikassast pensiooni.

Lõpetades sellega käesoleva lühikese ja väga katkendilise ülevaate Rootsi riigiteenistusõiguse üle, loodame, et sellegagi on suudetud näidata, kuidas riigiparaat võib tegutseda ja kahtlemata paremini tegutseda, kui meie oma, ilma et seal juures riigiteenija kogu aeg peaks „tuule peal“ olema. D.

Riigiteenijate palgavõitlus Prantsusmaal.

Prantsuse riigiteenijaskonna palgavõitlus on mõneski suhtes huvitav. Eriti huvitav peaks ta olema Eesti riigiteenijaskonnale aga selle tõttu, et ta näitab, kuidas riigiteenijate omavaheline kadedus ja leppimatus on valitsuse käes sõjariistaks, millega see kõik riigiteenijate nõudmised paraliseerida võib. Toome mõningate mitteoluliste lühendustega Dr. Eismann'i poolt „Beamten-Jahrbuch'is“ (№№ 2 ja 3 — 1930. a.) avaldatud ülevaate selles küsimuses.

Prantsuse riigiteenijate palgaprobleem on ikka olnud seotud rahakursi küsimusega. Kuigi Prantsusmaal puudus niisugune inflatsioon, kui see Saksamaal sündis, oli paberfrank siiski langenud ühele kümnendikule kuldfrangi väärtusest. Pikemate kaalutluste järgi otsustati frank stabiliseerida kursiga 1 ingl. nael 125 fr., s. o. paberfrangi väärtust tõsta $\frac{1}{5}$ kuldfrangi väärtuseni. Sealjuures osati osavate finantsoperatsioonide kaudu koondata Prantsuse panka hiigla kullatagavarad — tervelt 8 miljardi kuldfranki, mis iga kodaniku kohta välja teeb 1025 fr., kuna Ameerika ühendriikes kullatagavara ainult 926 fr. kodaniku kohta on.

Millised tagajärjed olid niisugusel kaugenägelikul ja targal finantspoliitikal riigiteenijate palgaküsimusele?

Pärast sõda oli valitsus andnud riigiteenijaile 720 fr. aastase elukalliduslisatasu. Olgugi, et prantslane äärmiselt kokuhoidlik on ja et valitsus osavate korraldustega hoidis madalas tähtsamate toiduainete — näit. leiva ja veini — hinnad, polnud selle väikese lisatasu abil

enam võimalik läbi saada. Kuid *prantsuse riigiteenijate aktsiooni palgaolude parandamiseks*, olgugi et parlament põhimõtteliselt nõus oli ametnikke aitama, *takistasid suuresti kaks asjaolu*. Kõigepealt *vastolu kahe juhtiva riigiteenijate organisatsioonide* — Fédération des Travailleurs des P. T. T. ja Fédération Nationale des Fonctionnaires — vahel, mille põhjuseks oli asjaolu, et 1914. a. ühesuguse palgaga — ülemmäär 4000 fr. — posti- ja kaudsete maksude ametnikkude (kommis) palgad 1919. a. olid uuendatud viimaste kahjuks: postiametnikkude maksimaalpalgaks määrati 9000 fr., kaudsete maksude ametnikel aga 11.000 fr. Peale selle oli prantsuse ametnikkude organisatsioonide võitlus raskendatud selle tõttu, et 60% prantsuse ametnikke kuulub väikesesse kutseühingutesse, ilma et neil oleks üht ühist juhtivat keskorganisatsiooni. Ainult ülejäänud 40% on suurtesse keskorganisatsioonidesse koondunud, milledest aga Fédération Nationale (Amsterdami poolehoidjad), Fédération Autonome (Moskva poolehoidjad) ja Fédération des Travailleurs des P. T. T. üksteisega osalt kõige ägedamas võitluses.

Teiseks ja vast veel suuremaks takistuseks palgaolude parandamise aktsioonile oli asjaolu, et *Prantsusmaal oli 1775 mitmesugust ametnikkude liiki, kes 483 erineva palgaskaala järgi tasu said*.

Sellepärast, kui taheti asja põhjalikult parandada, tuli läbi viia kaugeleulatav ühtlustamine ja lihtsustamine. Kuid selles peitusid lood uuteks lahkarvamisteks

Levitage oma häälekandjat!

ametnikkude eneste hulgas. Ametnikkude nõudmiste mõjuvõim pidi suuresti kannatama ikka ja ikka ametnikkude eneste vahel puhkeva rivaliteedi tõttu. Vahepeal aga põikles valitsus küsimuse põhjalikust lahendamisest kõrvale elukallidussitasade abil.

Riigiteenijate positsioone kindlustas aga suuresti riigiteenistusküsimuste uurimiseks Hébrard de Villencuve juhatusel moodustatud komisjoni otsus, 1914. a. elatismiinimum 1.800 fr. peale kindlaks määrata ja soovitada palgad elukallidusindeksi järgi uuesti arvutada. Samuti võeti arutuse alla libiseva palgaskaala printsiip. Uut kadedust ja ärevust sünnitas aga ametnikkonnas 1924. a. komisjon, mis pidi jaotama lisakrediidi riigiteenijate palgakdeks. See ja lõpuks 21. sept. 1925. a. korraldatud telegraafi- ja telefoniametnikkude kahetunniline streik sundisid valitsuse moodustama kaks eraldi komisjoni — ühe posti- ja teise kõigi teiste ametnikkude — palgaolude uurimiseks. Nende komisjonide tööde tulemusena moodustati 1926. ja 1927. a. jällegi uued komisjonid, mis pidid välja töötama uue palgade korralduse, kusjuures alammääraks oleks olnud 6.900.— ja ülemmääraks 75.000.— fr. aastas. Ametnikud aga nõudsid miinimumiks 10.000.— maksimumiks 100.000.— fr. Nüüd aga seletas peaminister Poincaré, et tema suurte raskustega saavutatud frangi stabiilsust ei luba kõigutada ametnikkude kaugeleulatavate nõudmiste rahuldamisega ja ähvardas kohe usalduseküsümuse tõsta, kui parlament ametnikele peaks vastu tulema. Samuti keeldus valitsus kategooriliselt astumast eriläbirääkimistesse üksikute ametnikkude liikidega, nagu

õpetajatega jne., ning jäi kindlaks seisukohale, et küsimus tuleb lahendada ühtlaselt kõigi ametnikkude kohta riigi kandejõule vastavate normide järgi. Nüüd kerkis esile palgade tasakaalustamine elukallidusega nn. péréquation-süsteemi järgi; revaloriseerimisest — rahuaegsele tasapinnale tõstmisest — polnud esialgu enam juttugi! Ametnikkude juhid olid lahkuminevatel seisukohtadel. Laurent, Fédération Nationale'sse koodunud tagasihoidlikkude juht, kirjutas 26. III. 1927 Tribune Fuctionnaires', et ametnikud peaksid aru saama Poincaré püüetest eelarve tasakaalustamiseks ja frangi stabiliseerimiseks. Radikalid Piquemal'i juhtimisel kuulutasid nüüd Laurent'i ühes tema poolehoidjatega ametnikkude asja äraandjaks. Puhkesid ägedad tülid, mis lõppesid Fédération Nationale kaheks jagunemisega. Umbes ⅓ liigetest lahkus sealt ja moodustas uue keskorganisatsiooni — Fédération Autonome des Fonctionnaires. Lahkuminekü põhjuseks oli muidki asjaolusid. Laurent püüdis juhtida Fédération Nationale't Amsterdami Conseil Général du Travail'sse, Piquemal aga kaldus rohkem punase internatsionaali poole. Kahtlemata kannatas prantsuse ametnikkude liikumine poliitiliste vastolude organisatsioonidesse kandmise läbi raske hoobi ja pidi esialgu vasturääkimata rahulduma sellega, mis Poincaré valitsus ühes temale sõnakuuleliku parlamendiga heaks arvas anda.

Vahepeal oli Martin'i komisjoni töö niikaugele edenenu, et 483 mitmesugust palgaskaalat vähendati 30 peale. Maksimaalpalk määrati kindlaks 75.000.— ja minimaalpalk 6.900.— fr. peale.

(Järgneb.)

Kroonika.

21. skp. moodustati uus raudteelaste keskühingu juhatus. Valiti:

Esimeheks — Melenčuk,
esimehe abideks — Johanson ja Vokk,
sekretäriks — koht jäi esialgu vakantses (oli Rukki),
sekretäri abideks — Toom ja Renter,

laekahoidjaks — Treufeldt ja
laekahoidja abiks — Poom.

Presiidiumi (esimees, sekretär, laekahoidja) koosolekud on edaspidi iga reede kella 17 peale.

Juhatus üldkoosolekud peetakse presiidiumi kokkukutsel võimalust mööda kesknädalatel, algusega kell 19.